

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 24/31791-3
Saksbehandler Torleiv Olavson Momrak

Utvalg	Møtedato
Hovedutvalg for næring, kultur og miljø	22.05.2025

BIO 2.0 Agder – redusert frafall i arbeidslivet - prøveprosjekt for næringsliv på Agder

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

1. Hovedutvalget for næring, kultur og miljø gir sin tilslutning til de vedlagte retningslinjene *for BIO 2.0 Agder*, samt de føringer som ligger i saken. Fylkeskommunedirektøren får fullmakt til å gjøre visse tilpassinger av retningslinjene etter hvert som en vinner erfaringer med disse.
2. Fylkeskommunedirektøren får fullmakt til å gå i dialog med ulike nærings- og bedriftsnettverk i ulike pilotprosjekter for å teste ut BIO 2.0 Agder basert på retningslinjene.
3. Det avsettes 1,5 mill. kroner til gjennomføring av pilotprosjekter i 2025 og 2026. Beløpet dekkes av tidligere avsatte BIO-midler.
4. Hovedutvalget ber om å bli holdt orientert om utvikling og framdrift i *BIO 2.0 Agder*.

Vedlegg

Retningslinjerbio2-0Agder_
BIO piloten rapport endelig oversendt

Sammendrag

Denne saken omhandler oppfølging av orienteringssak 29/24: *Rapport: BIO-pilot – vurdering av to direkte bedriftsstøtteordninger i Agder*, lagt fram for hovedutvalget for *nærings, kultur og miljø* i november 2024. (*BIO=Bedriftsintern opplæring*). Rapporten er utarbeidet av Samfunnsøkonomisk Analyse (SØA) på oppdrag fra Agder fylkeskommune. I orienteringssaken ble det opplyst at det ville bli lagt frem en politisk sak våren 2025 med forslag til oppfølging av rapporten.

Saksopplysninger

I 2020 fikk fylkeskommunene ansvar for BIO-midlene (bedriftsintern opplæring) etter at NAV fram til da hadde administrert ordningen. Ordningen innebærer at en privat bedrift kan få tilskudd til opplæring av ansatte som et alternativ til oppsigelse/permittinger ved akutte endringer i markedet. BIO-midler ble et særlig viktig virkemiddel under Covid-pandemien 2020–2022.

I 2023 vedtok fylkestinget i Agder at en skulle se på et BIO-pilotprosjekt hvor fylkeskommunen inviterte NAV Agder, partene i arbeidslivet (LO og NHO), Innovasjon Norge inn i en arbeidsgruppe som skulle vurdere om BIO-midlene også kunne brukes som et virkemiddel for redusert utenforskap, få flere inn på arbeidsmarkedet og redusere varig utstøting fra arbeidsmarkedet.

Våren 2024 henvendte fylkeskommunen seg til flere konsulent- og forskningsmiljøer med forespørsel om å gi tilbud på en leveranse av en slik utredning/rapport med utgangspunkt i et forstudium utarbeidet av nevnte arbeidsgruppe. *Samfunnsøkonomisk Analyse* (SØA) fikk oppdraget og i oktober 2024 la SØA fram rapporten: «*BIO-pilot – vurdering av to direkte bedriftsstøtteordninger i Agder*». (*BIO: Bedriftsintern opplæring.*) Det foreslås at ordningen heretter benevnes **BIO 2.0 Agder**. Rapporten fra SØA følger vedlagt saken.

Rapporten fra SØA inneholdt anbefalinger av to nye innretninger for bruk av BIO-midlene. (NÅ: *BIO 2.0 Agder*.)

- *Retningslinjer for økt inkludering og kompetanse*
- *Retningslinjer for redusert frafall og redusert utenforskap fra arbeidslivet.*

Utkast til retningslinjer følger vedlagt, basert på rapporten fra SØA med visse tilpasninger og presiseringer. Det foreslås i saken at retningslinjene testes ut gjennom ulike pilotprosjekter. To av disse beskrives senere i saken.

Oppsummering av rapporten fra SØA:

Følgende tre førende prinsipper legges til grunn for «nye BIO», *BIO 2.0 Agder*:

- *Tilskuddsmidlene skal være bedriftsrettede. Det er bedriften som skal stå som søker av tilskuddet.*
- *Tilskuddsmidlene skal være et reelt tillegg til eksisterende ordninger, forvaltet av blant andre av Nav og fylkeskommunen. Midlene kan supplere eksisterende tilskuddsordninger, dersom disse ikke dekker utfordringene bedriftene står i.*
- *Tilskuddsmidlene skal være enkle å administrere. Agder fylkeskommune skal ikke håndtere eller motta sensitive opplysninger om arbeidstakere.*

I rapporten drøftes følgende problemstillinger:

1. *I hvilken grad vurderes tilskudd til bedrift som et egnet virkemiddel for at bedrifter i større grad tilrettelegger for at ufaglærte får tatt fagbrev?*
2. *I hvilken grad vurderes tilskudd til bedrift som et egnet virkemiddel for at bedrifter i større grad tilrettelegger for at ansatte kan gjennomgå opplæring, som gjør dem i stand til å påta seg andre oppgaver på arbeidsplassen?*

3. *Hvordan bør tilskuddsordningen(e) innrettes for å være effektive og, uten å overlappe med eksisterende tilskudd og virkemidler? Bør BIO-ordningen endre innretning eller bør det opprettes noe nytt?*

Det er ønskelig å teste ut retningslinjene gjennom to konkrete pilotprosjekter for å se om de «treffer» næringslivet behov. De to pilotene er:

- STN+ i Østre Agder - NEXT Step
- Grimstad HUBEN - et prosjekt mellom Grimstad kommune, NYMO, NAV Grimstad og fylkeskommunen.

Det foreslås videre at fylkeskommunedirektøren får fullmakt til å gå i dialog med aktører vest i Agder med forespørsel om å opprette en pilot også i dette området.

Kort beskrivelse av to av pilotprosjektene:

STN+ -prosjektet NEXT step: *«Mangelen på arbeidskraft på Agder er akutt, og mange bedrifter jobber for å sikre stabil tilgang av arbeidstakere. STN+ bedriftene må konkurrere om nye medarbeidere gjennom sine rekrutteringsmetoder og kravene de stiller til nye medarbeidere. Det er ubenyttet ressurser, som av en eller annen grunn har falt utenfor arbeidslivet. Om de ikke kan yte 100% så er deres evne til verdiskaping viktig for STN+ bedriftene. Det som er viktigst er arbeidsvilje. Videre heter det: «Next Step er et prosjekt som gir målgruppen en mulighet til stabil jobb, inntekt og et godt liv.»*

Det foreslås at prosjektet blir en del av BIO 2.0 Agder. Det er innledet dialog mellom STN+ og fylkeskommunens administrasjon om hvordan dette kan følges opp. Forutsatt positivt vedtak fra hovedutvalgets side vil en følge opp dette så snart dette er praktisk mulig.

Grimstad HUBEN – Krafttak for ung inkludering i industrien

Grimstad HUBEN er et samarbeidsprosjekt mellom NAV, NYMO, Grimstad kommune og Agder fylkeskommune med mål om at flere unge skal fullføre skole og komme i arbeid.

Målgruppen er unge mellom 16–29 år som ikke er i arbeid, skole eller aktivitet. Det er avklart at de ikke kan benytte seg av ordinær skolegang og trenger alternativ kvalifisering. Målgruppen kan rekrutteres både fra fylkeskommunen og fra Nav inn til prosjektet.»

Det foreslås at prosjektet blir en del av BIO 2.0 Agder. Det er innledet dialog mellom Grimstad HUBEN og fylkeskommunens administrasjon om hvordan dette kan følges opp videre, og som for STN+ prosjektet, vil en følge opp dette så snart det er praktisk mulig, forutsatt positivt vedtak fra hovedutvalgets side.

Vurderinger

Fylkeskommunedirektøren viser til de mange satsingene i Agder som har som mål å få flere unge spesielt, samt personer i arbeidsfør alder (16–66 år) generelt, gjennom et utdanningsløp og inn i varig arbeid. Det er et paradoks at samtidig som næringslivet og arbeidslivet trenger arbeidskraft er det store utfordringer med å absorbere personer med arbeidsevne og -vilje inn i arbeidsmarkedet.

Alle tiltakene viser at dette er komplekse og sammensatte utfordringer og at det ikke finnes et virkemiddel som gjør en stor forskjell; hverken i Agder eller i Norge for øvrig. At Agder har ekstra store utfordringer med utenforskap i nasjonal sammenheng, gjør situasjonen særlig krevende i Agder. Fylkeskommunedirektøren viser til rapporten fra *Samfunnsøkonomisk Analyse* hvor det bla. står:

Agder ligger klart over landsgjennomsnittet når det gjelder personer i arbeidsfør alder som er utenfor arbeid, utdanning eller arbeidsmarkedstiltak. En relativt stor andel av Agders befolkning har også grunnskole som høyeste fullførte utdanning. Samtidig er behovet for fagarbeidere stort og økende. Agder fylkeskommune har gitt i oppdrag til Samfunnsøkonomisk Analyse å vurdere om

tilskuddsmidler, som tidligere har vært avsatt til en bedriftsrettet tilskuddsordning, Bedriftsintern opplæring (BIO), bør vris for å imøtekomme utfordringene i det regionale arbeidsmarkedet.

SØA lanserer to overordnede anbefalinger gitt problemstillingene, drøftinger i rapporten og de førende prinsippene referert over.

Anbefaling 1: Tilskudd for å kvalifisere ufaglærte til fagbrev: Det etableres en tilskuddsordning for bedrifter som tar inn voksne lærlinger med ekstra tilretteleggingsbehov.

Fylkeskommunedirektøren mener at det primære målet med *BIO 2.0 Agder* må være en forsterket innsats som bidra til at flere personer med særskilte behov for tilrettelegging kommer gjennom et lærlingeløp som leder til fagbrev. Dette er viktig for den enkelte person, for arbeidslivets behov for arbeidskraft og for samfunnet ellers. Det er også et faktum at personer med fagbrev står langt sterkere i arbeidsmarkedet når arbeidsmarkedet strammer seg til.

NAV's framskrivninger om den demografisk utvikling fra 2030 viser også klar nedgang av unge som kommer inn på arbeidsmarkedet. Dette betyr at vi må kvalifisere en større andel av årskullene (ungdom) til arbeid og livet etter skole. Det vil være mer ressurskrevende å kvalifisere en del av disse målgruppene til fagbrev og innen yrkesfagene må en stor del av opplæringen skje i bedrift.

Gjennom *fullføringsreformen** og nytt lovverk på utdanningsfeltet har vi fått flere muligheter for å samarbeide med bedrifter om opplæring. *Fagbrev på jobb, modulstrukturert opplæring* og andre avvik fra hovedmodellen er viktige verktøy når vi nå skal kvalifisere og fullføre flere til fagbrev. Alle disse ordningene forutsetter gode opplæringsarenaer ute i bedriftene. Det er her viktig å se om BIO 2.0 Agder kan være et nytt virkemiddel rettet mot bedriftene som et supplement og forsterkning av de satsinger som allerede foreligger.

Fylkeskommunedirektøren vil også trekke fram at mange av dem som har stått lenge utenfor arbeidslivet kan se det som en ekstra stor barriere å måtte ta fagbrev for å få jobb. Mange av dem kan samtidig ha stor grad av arbeidsevne og vilje, dersom forholdene legges bedre til rette for dem.

Fylkeskommunen har fått konkrete innspill fra næringslivet om at ikke all arbeidskraft de trenger må ha fagbrev for å kunne gjøre en god jobb. De kan også nyttiggjøre seg personer som gjennom kompetanse- og kvalifisering gjør dem skikket til arbeid. Det viktigste her er *arbeidsvilje og motiverte personer* som ønsker å jobbe. For personer med særlige behov for tilrettelegging og bistand, er dette viktig også ha fokus på det. Fylkeskommunedirektøren viser her til pilotprosjektet til STN+ og *Next step*, som er beskrevet tidligere i saken, og som ønsker å jobbe videre med dette; i tillegg til kvalifiseringsløp som leder til fagbrev.

Anbefaling 2: Tilskudd for å forhindre utstøting – eller «BIO-beholde»:

Det tillegger allerede i dag et stort ansvar hos den enkelte bedrift/arbeidsgiver om å følge opp ansatte som er langtidssykemeldte. Målet med «BIO-beholde» er å bidra til å hindre varig utstøting fra arbeidslivet gjennom et ekstra tilskudd som kan dekke bedriftenes ekstra utgifter i forhold til opplæring og/eller tilrettelegging for å beholde arbeidstakeren i jobb og som i dag ikke dekkes av NAV.

Som også SØA viser til i rapporten kan det være en viss fare for at bedrifter kan utnytte ordningen og at tilskuddsmidlene f.eks. brukes på opplæringstiltak som uansett ville funnet sted. Det er samtidig viktig at en finner riktig nivå for støtte som bidrar til å forhindre varig utstøting fra arbeidslivet og evt. støtte vurderes sammen med bedriftens egne midler og/eller sammen med midler fra NAV.

Se eller forslag til retningslinjer for ordningen med kommentarer som følger vedlagt.

**Om fullføringsreformen: Ny opplæringslov ble vedtatt av Stortinget 2023. Loven tredd i kraft 1. august 2024. I den nye opplæringsloven gjelder retten til videregående opplæring helt frem til den enkelte har oppnådd studie- eller yrkeskompetanse. Dette blir ofte kalt fullføringsretten. Fullføringsretten og flere andre rettigheter og plikter ble tatt inn i ny opplæringslov som en del av oppfølgingen av fullføringsreformen.*

For å følge opp arbeidet med BIO-2.0 administrativt, herunder oppfølging og dialog med den nevnte pilot-prosjektene, vil fylkeskommunedirektøren nedsette en arbeidsgruppe bestående av ressurser fra *avdeling for fag- og yrkesopplæring, Karriere Agder, avd. for næring og inkludering*. Det forutsettes at arbeidsgruppen har tett dialog og samarbeid med NAV Agder og andre relevante aktører om gjennomføring og testing av BIO 2.0 Agder.

Regionplan Agder 2030

Levekår og utenforskap er et av Regionplan Agder 2030 sine viktigste temaer. Dette har også være på dagsorden i Agder siden tidlig på 1990-tallet. Dette til tross har en ikke maktet å gjøre store grep på Agder sine spesielle levekårsutfordringer som sier at en har lykket med en merkbar forandring siden temaet ble satt på dagsorden. En ny satsing som BIO 2.0 Agder kan være et tiltak, som sammen med rekken av andre tiltak kan utgjøre en forskjell. BIO 2.0 Agder sammenfaller derfor godt med Regionplan Agder sine mål innen levekår, utdanning, folkehelse, næringslivets behov mfl.

Hensynet til barn og unge

En forsterket satsing på redusert utenforskap, flere i arbeid og mål om at flere fullfører utdanning/kompetanse, slik BIO-2.0 Agder ønsker å bidra til, er viktig for å unngå at flere barn og unge havner i vedvarende utenforskap. Det er viktig for å kunne «leve gode liv på Agder» for seg selv, sin familie og for Agder for øvrig.

Økonomiske konsekvenser

Det settes av inntil 1,5 mill. kroner til gjennomføring av pilotprosjektene i 2025 og 2026. Beløpet dekkes tidligere avsatte bio-midler.

Konklusjon

Det foreslås at hovedutvalget gir sin tilslutning til de vedlagte retningslinjene for *BIO-2.0 Agder*, samt de føringer som ligger til grunn i saken som bakgrunn for retningslinjene. Fylkeskommunedirektøren foreslår at administrasjonen får fullmakt til å gjøre visse tilpasninger av retningslinjene etter hvert som en vinner erfaringer med disse.

Fylkeskommunedirektøren får videre fullmakt til å gå i dialog med ulike nærings- og bedriftsnettverk for å teste *BIO 2.0. Agder* basert på retningslinjene.

Det foreslås avsatt inntil 1,5 mill. kroner til gjennomføring av pilotprosjektene i 2025 og 2026. Beløpet dekkes av tidligere avsatte bio-midler. Hovedutvalget vil bli holdt orientert om utvikling og framdrift i *BIO 2.0 Agder*.

Kristiansand, Klikk eller trykk for å skrive inn en dato.

Tine Sundtoft
Fylkeskommunedirektør

Kristin Tofte Andreassen
fylkesdirektør for næring, plan og kultur